

Załącznik 2

Dr Alicja Witalisz
Adiunkt
Katedra Językoznawstwa Angielskiego
Instytut Neofilologii – Filologia Angielska
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: **Alicja Witalisz**

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- **Doktor nauk humanistycznych** w zakresie językoznawstwa,
Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 2006 r.
Tytuł rozprawy: *Anglosemantyzmy w języku polskim*,
promotor: prof. dr hab. Renata Przybylska.
- Magister filologii angielskiej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 1998.
Tytuł pracy: *Privative and Reversative Derivations in English and Polish*,
promotor: dr hab. Ewa Willim.

3. Dotychczasowe zatrudnienie w jednostkach naukowych:

od 2008 (nadal) Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Neofilologii –
Filologia Angielska, Katedra Językoznawstwa Angielskiego (adiunkt)

2000-2007 Uniwersytet Jagielloński, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych,
Kraków (wykładowca, promotor prac licencjackich)

1999-2014 Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S. Pigonia w Krośnie,
Zakład Filologii Angielskiej (starszy wykładowca, dodatkowe miejsce pracy)

1998-2000 Uniwersytet Jagielloński, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych,
Kraków

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

4a) Tytuł osiągnięcia naukowego:

Angielskie kalki strukturalno-semantyczne w języku polskim: wzorce słotwórcze, leksykalizacja, idiomatyczność i instytucjonalizacja

4b) Na osiągnięcie składa się monografia autorska:

Alicja Witalisz, *English Loan Translations in Polish: Word-formation Patterns, Lexicalization, Idiomatycity and Institutionalization*. Peter Lang, Frankfurt am Main, 2015. 350 s.

Recenzenci wydawniczy:

Prof. Dr. Hans-Jürgen Diller, Ruhr-Universität, Bochum

Prof. Dr. Hans Sauer, Ludwig-Maximilians-Universität, Monachium

4c) Cele naukowe i wyniki oraz ich wykorzystanie:

Od wielu lat centrum moich zainteresowań badawczych stanowi wpływ języka angielskiego na współczesną polszczyznę. W rozprawie habilitacyjnej uwagę skupiam na kalkach strukturalno-semantycznych z języka angielskiego, których znaczny napływ dało się zauważyć po roku 1989. Celem badań, których efektem jest monografia *Loan Translations in Polish: Word-formation Patterns, Lexicalization, Idiomatycity and Institutionalization* był nie tylko przyczynek do leksykografii polskiej w postaci zidentyfikowania kalk pochodzących z języka angielskiego, lecz także omówienie i zegzemplifikowanie procesów semantycznych, leksykalnych i morfologicznych, które towarzyszą procesowi zapożyczania oraz instytucjonalizacji kalk w języku pożyczającym.

Punktem wyjścia moich rozważań było zrewidowanie i zredefiniowanie pojęcia *loan translation* (kalka strukturalno-semantyczna¹) oraz precyzyjne określenie kryteriów identyfikacji kalk w tekście. Wychodząc od klasycznych typologii zapożyczeń przedstawionych w drugiej połowie ubiegłego wieku przez europejskich i amerykańskich

¹ Celowo unikam terminu "kalka leksykalna", ponieważ w polskiej terminologii językoznawczej do kalk leksykalnych zalicza się także kalki semantyczne, co w moim przekonaniu, nie jest trafnym rozwiązaniem. Poruszam ten problem w omawianej monografii.

badaczy, omawiam kolejne etapy rozwoju badań nad kontaktem językowym skupiając uwagę na stosowanej terminologii i proponowanych podziałach kalk. Studium kilkudziesięciu europejskich i amerykańskich prac poświęconych kalkom językowym oraz kluczowa na tym etapie analiza zgromadzonego materiału językowego pozwoliły mi na skomponowanie własnej definicji terminu kalka strukturalno-semantyczna. W moim przekonaniu materiał badawczy determinuje nie tylko treści zawarte w definicji terminu, lecz także w znacznym stopniu kształtuje format klasyfikacji materiału. Zaproponowana przez mnie klasyfikacja angielskich kalk strukturalno-semantycznych została zatem opracowana po części w oparciu o syntezę różnych pojęć do kalk wcześniejszych badaczy, w znacznej jednak mierze jej ostateczny format odzwierciedla charakter zgromadzonego materiału badawczego. Jedną z zasad przyjętych podczas badań i zapisywania ich wyników było to, że wszelkie typologie zamiast powstawać a priori winny być po pierwsze ścisłym odzwierciedleniem różnorodności materiału badawczego, po drugie winny się odnosić, w swojej bardziej szczegółowej części, do konkretnych dwóch języków w kontakcie, ponieważ różnice strukturalne między językami odległymi genetycznie mogą znacząco wpływać na kształt klasyfikacji kalkowanych wyrażeń. Pomimo wymienionych ograniczeń, jestem przekonana, że zaproponowany przeze mnie ogólny podział kalk strukturalno-semantycznych, z wyłączeniem szczegółowych rozróżnień opartych na wzorcach morfologicznych, jest na tyle uniwersalny, aby być wykorzystanym w badaniach angielskich kalk w innych językach europejskich.

Proponowane przeze mnie podejście do kalk strukturalno-semantycznych pozwala ująć jednym terminem *loan translation* polimorficzne wyrażenia zarówno jedno- jak i wielowyrazowe, w tym związki frazeologiczne, przysłowia i akronimy. Trudnością podczas badań i pracy nad odpowiednią klasyfikacją zebranego materiału językowego był brak zaplecza teoretycznego pozwalającego odróżniać zestawienia (*multi-word compounds*), należące do kategorii złożeń, od wyrażeń frazeologicznych (*nominal phraseological units*), np. wyrażenie *czarny koń* (< ang. *dark horse*) w swoim przenośnym znaczeniu będzie klasyfikowane jako zestawienie przez morfologa, lecz jako wyrażenie frazeologiczne przez frazeologa. Kryteria semantyczne proponowane przez kilku zaledwie badaczy okazały się nieefektywne.

W klasyfikacji kalk, które mogą się różnić od swoich angielskich etymonów leksykalnie, semantycznie bądź strukturalnie, rozbieżność leksykalną przyjmuję za główną zasadę w oddzieleniu *loan translations proper* (kalki dokładne) od *loan renditions* (kalki niedokładne). Praca wskazuje na trudności w identyfikacji kalk oraz pokazuje ograniczenia w ich typologii, np. niemożność jednoczesnego brania pod uwagę w klasyfikacji, która byłaby

czytelna, wszystkich typów odstępstw od obcego etymonu. Jednym z osiągnięć badawczych przedstawionych w rozprawie jest lista ponad pół tysiąca kalk strukturalno-semantycznych z języka angielskiego. Zostały one wyekscerpowane z języka mediów, głównie prasy drukowanej, zegzemplifikowane autentycznymi kontekstami użycia wyjętymi z Narodowego Korpusu Języka Polskiego oraz opatrzone kwalifikatorami precyzującymi pole semantyczne, do którego kalki należą. Kalki strukturalno-semantyczne bywają utożsamiane bądź mylone z innymi typami zapożyczeń, takimi jak wielowyrazowe kalki semantyczne, półkalki oraz pseudokalki, stąd też w rozprawie starannie rozróżniam między tymi typami podając stosowne definicje i przykłady.

Podczas analizy użycia kalk w autentycznych kontekstach, stało się jasne, że samo ich wyliczenie, zdefiniowanie oraz odróżnienie od innych kategorii zapożyczeń nie da pełnego obrazu zjawiska jakim jest kalkowanie, ani też procesów, którym kalki podlegają w języku pożyczającym. Mając do dyspozycji tak spory materiał badawczy warto było omówić po pierwsze procesy semantyczne zachodzące podczas kalkowania z obcego języka, jak i te, którym kalki podlegają w fazie po zapożyczeniu. Stąd rozdział czwarty rozprawy dotyczący leksykalizacji, w którym wykazuję, że któregokolwiek podejścia do leksykalizacji by nie przyjąć (omawiam szczegółowo kilka interpretacji dokonanych przez kilkadziesiąt badaczy), każde może zostać zastosowane do opisu kalk strukturalno-semantycznych. W obrębie tego rozdziału omawiam także efekt leksykalizacji semantycznej, tj. idiomatyczność kalkowanych wyrażen i jej różne stopnie, oraz zwracam uwagę na fakt, że głównym celem kalkowania jest import obcego znaczenia, które najczęściej jest idiomatyczne. Jednym z efektów kalkowania zatem, obok utworzenia nowego leksemu, jest zapożyczona metafora. Zaobserwowany przeze mnie rozwój semantyczny kalk w języku pożyczającym może być niezależny od polisemii etymonu (*reinterpretation*), bądź też ściśle korespondować z rozwojem semantycznym obcego modelu (*semantic reborrowing*), co pokazuję na konkretnych przykładach kalk.

Choć założenia teoretyczne precyzyjnie definiują kalki semantyczne i strukturalno-semantyczne, i odróżnienie tych dwóch kategorii wydawać się powinno oczywiste, materiał badawczy wskazuje na konieczność wyróżnienia osobnej kategorii będącej ogniwem pośrednim między kalkami semantycznymi a strukturalno-semantycznymi. Omawiając proces elipsy w odniesieniu do kalk, proponuję nowy termin w obrębie terminologii z zakresu kontaktu językowego, a mianowicie kalka semantyczna związana (*bound semantic loan*). Istotnym zagadnieniem jest także zmiana kolokacyjności, tj. łączliwości leksykalnej elementów kalki, która jest wynikiem zmiany semantycznej w elementach wyrażenia

zachodzącej podczas kalkowania. Rozdział ten zamyka omówienie dystrybucji pól semantycznych, które uległy największemu wzbogaceniu w wyniku kalkowania angielskich wyrażeń, co zostaje wykorzystane w końcowej części rozprawy dotyczącej relacji języka i kultury.

Ponieważ większość prezentowanych w rozprawie kalk strukturalno-semantycznych jest relatywnie nowa w języku polskim, zasadnym było zbadanie instytucjonalizacji nowych wyrażeń. Obok zagadnień teoretycznych dotyczących procesu instytucjonalizacji (i deinstytucjonalizacji) jako zjawiska socjolingwistycznego, w rozdziale piątym rozprawy omawiam osobno czynniki, które ułatwiają bądź hamują proces instytucjonalizacji tak zwanych *nonce formations*, czyli okazjonalizmów. Skalkowane wyrażenia mogą podlegać różnym rodzajom adaptacji leksykalnej w języku pożyczającym, takim jak substytucja leksykalna, palimpsest, rozszerzenie leksykalne, fuzja, aluzja, dezintegracja, a także zindywidualizowanie elementów wyrażenia idiomatycznego, czego dowodzą przykłady zaadaptowanych kalk wraz z autentycznymi kontekstami ich użycia. Kalki strukturalno-semantyczne podlegają polskiej fleksji, co jest procesem zachodzącym automatycznie ze względu na fakt, iż zbudowane są z rodzimego materiału językowego. Mogą także posiadać swoje wersje regionalne oraz tworzyć derywaty.

Wiele spośród prezentowanych kalk należy do tzw. internacjonalizmów. Tezę, wedle której język angielski jest współczesnym źródłem wyrażeń międzynarodowych, nie tylko w postaci zapożyczeń właściwych, lecz także w postaci kalk, popieram przykładami wyrażeń skalkowanych z języka angielskiego przez dziesięć różnych języków, w tym języków nieindoeuropejskich takich jak węgierski i chiński.

Przypisanie pól semantycznych zebranych kalkom pozwoliło na sformułowanie wniosków o charakterze socjolingwistycznym. Dotyczą one związku języka z kulturą oraz wpływu kultury angloamerykańskiej na społeczeństwo polskie.

Podsumowując, warto zaznaczyć, że pierwotny cel pracy, którym było zebranie, analiza i omówienie kalk strukturalno-semantycznych z języka angielskiego, został wzbogacony o dwa obszary badań, tj. leksykalizację oraz instytucjonalizację kalk w języku pożyczającym, które dotychczas, o ile mi wiadomo, nie były omawiane w literaturze dotyczącej kontaktów językowych. Wyniki badań materiału językowego przedstawione w rozprawie mogą zostać wykorzystane w leksykografii polskiej. Zaproponowana klasyfikacja kalk strukturalno-semantycznych może posłużyć innym badaczom kontaktów językowych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Zdecydowana większość mojego dorobku naukowego jest związana z wpływem języka angielskiego na współczesną polszczyznę. Omawiając kontakty językowe poruszam się w obrębie różnych dziedzin językoznawstwa, takich jak semantyka, morfologia, leksykologia. Moje prace badawcze dotyczą różnorodnych zjawisk językowych i pozajęzykowych będących częścią złożonego procesu jakim jest kontakt językowy i odzwierciedlają kilka kierunków badawczych, które wymieniam poniżej. Każdy krąg tematyczny jest reprezentowany przez kilka publikacji.

5a. Zapożyczenia semantyczne i zmiany semantyczne

Od promotora mojej rozprawy doktorskiej, pani prof. dr hab. Renaty Przybylskiej, przejęłam zainteresowanie tym rodzajem wpływu języka angielskiego na współczesną polszczyznę, którego efektem są zapożyczenia ukryte, przez przeciętnego użytkownika języka niepostrzegane jako wpływ obcy. W kilku wczesnych artykułach oraz w rozprawie doktorskiej przedstawiam zagadnienia teoretyczne związane z zapożyczeniami semantycznymi, proponuję kryteria ich identyfikacji, a także omawiam sposoby odróżniania zapożyczeń semantycznych od dopożyczonych homonimów oraz, co czynią niektórzy badacze, od kalk semantycznych. Wykazuję między innymi, że dawne latynizmy i galicyzmy leksykalne, zapożyczone przez polszczyznę w wiekach szesnastym i dziewiętnastym, obecnie rozszerzają swoje znaczenia pod wpływem języka angielskiego, w którym zapożyczenia łacińskie i francuskie, podobnie jak ich etymony, są polisemami. Opisuję także zmiany semantyczne zachodzące w wybranych przymiotnikach angielskich. Owocem badań nad zapożyczeniami semantycznymi jest słownik blisko trzystu anglosemantyzmów, tj. zapożyczeń semantycznych z języka angielskiego, którego hasła obok obcego etymonu, podają nowe sensy leksemów, nowe wzorce łączliwości, a także autentyczne konteksty użycia leksemów o rozszerzonych znaczeniach.

Jakkolwiek mojej pierwszej monografii pt. *Anglosemantyzmy w języku polskim – ze słownikiem*, 2007, będącej opublikowaną wersją mojej rozprawy doktorskiej, nie zgłaszam jako osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym, chcę wspomnieć, że stanowiła ona ważny punkt wyjścia dla moich dalszych badań. Gromadząc materiał badawczy do pracy o anglosemantyzmach zauważyłam znaczny przyrost innych zapożyczeń ukrytych, tj. kalk strukturalno-semantycznych z języka angielskiego. Wstępna lista tych kalk, przedstawiona w

formie aneksu do monografii z roku 2007, wytyczyła nowy kierunek w moich badaniach, które zaowocowały rozprawą habilitacyjną w roku 2015.

Wykaz publikacji:

- 2004, "Nowsze anglosemantyzmy w języku polityki", *Język Polski* LXXXIV(5): 340-346.
2004, „Ewolucja znaczeń wyrazów na przykładzie wybranych anglosemantyzmów w języku polskim“, *Biuletyn Glottodydaktyczny* 11: 75-83.
2005, "Amplification of Meaning: Some Aspects of Semantic Changes in Selected English Adjectives", w: *Papers on Language, Culture and Literature*, red. A. Witalisz, Krosno, 139-149.
2005, „Wpływy obce – angielskie zapożyczenia ukryte. Rola nauczyciela w kształtowaniu świadomości językowej ucznia“, *Dydaktyka 4, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego* 32: 129-137.
2006, „Neosemantyzm agresywny“, w: *Przemiany języka na tle przemian współczesnej kultury*, red. K. Ożóg, Rzeszów, 171-178.
2007, „Z problematyki badań nad zapożyczeniami semantycznymi“, *Język Polski* LXXXVII(1): 16-23.
2007, "Words Know No Borders. On The Semantic Extension of Polish Latinisms", w: *Across Borders: Culture, Language and Literature in European and World Border Regions*, red. W. Witalisz i D. Rygiel, Krosno, 133-139.
2007, *Anglosemantyzmy w języku polskim – ze słownikiem*. Kraków: Tertium.

5b. Kalki strukturalno-semantyczne z języka angielskiego

Wpływ angielszczyzny na współczesną polszczyznę, choć powszechnie utożsamiany z zapożyczeniami właściwymi, takimi jak *wygooglować* (< E. *to Google*), *każualny* (< E. *casual*) czy *know-how* (< E. *know-how*), jest o wiele bardziej złożony. Jednym z jego prawie niezauważalnych przejawów są kalki strukturalno-semantyczne, czyli polimorficzne jedno- lub wielowyrazowe wyrażenia o różnym stopniu idiomatyczności, przetłumaczone z języka angielskiego na język pożyczający. Moje prace z tego kręgu w formie artykułów obejmują jedynie dwie pozycje, ponieważ już na wstępnym etapie badań zauważyłam, że całej złożoności i różnorodności zjawisk językowych związanych z procesem kalkowania i instytucjonalizacji tego typu kalk w polszczyźnie należy poświęcić znacznie obszerniejszą publikację. Ukoronowaniem moich zainteresowań kalkami, choć nie końcem badań w tym obszarze, jest rozprawa *Loan Translations in Polish*, 2015, którą przedkładałam jako osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym.

Wykaz publikacji:

- 2012, „English Loan Translations in Polish – Preliminary Comments“, in *Languages in Contact* 2011, *Philologica Wratislaviensia: Acta et Studia* 9: 225-235.
2012, "Lexicalisation and Idiomatycity of English Fixed Expressions and Their Polish Translations", *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis* 117, *Studia Anglica* II: 143-151.
2015, *English Loan Translations in Polish: Word-formation Patterns, Lexicalization, Idiomatycity and Institutionalization*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

5c. Morfologia – morfologia zapożyczeń – zapożyczenia morfologiczne

Moje zainteresowanie morfologią, a w szczególności procesami słowotwórczymi, sięga studiów magisterskich i mojej pierwszej pracy badawczej przedstawionej w postaci pracy magisterskiej o charakterze komparatywnym pt. *Privative and Reversative Derivations in English and Polish*, która w skróconej formie ukazała się drukiem w roku 2004. Inne moje artykuły z zakresu słowotwórstwa dotyczą wpływu języka angielskiego na współczesną polszczyznę. Choć głównie zajmuję się anglicyzowaniem polskiej leksyki, to procesu tego nie można omawiać w oderwaniu od zjawisk morfologicznych. W jednym z artykułów w tej serii opisuję złożony proces przejmowania angielskich morfemów związanych na przykładzie sufiksu *-ing*. W kolejnym wykazuję, że złożenia i zestawienia derywowane w polszczyźnie, także te o charakterze hybryd bądź pseudoanglicyzmów, w których rzeczownikowy człon określający w mianowniku występuje w prepozycji, np. pol. *Agata meble*, *Góralburger*, są wynikiem kopiowania angielskiego wzorca strukturalnego. Choć na temat asymilacji morfologicznej zapożyczeń właściwych pojawiło się sporo publikacji, moim przyczynkiem w tym wypadku jest uporządkowanie i rozróżnienie między trzema zjawiskami, tj. adaptacją morfologiczną, odmianą fleksyjną i derywacją zapożyczeń, które zachodzą na różnych etapach przejmowania leksemów angielskich przez język polski.

Wykaz publikacji:

- 2004, "Teaching the *Un-teachable*. Negative and Privative Adjectival Derivations in English and Polish", w: *Prace Naukowo-dydaktyczne PWSZ w Krośnie* 9, red. W. Witalisz, Krosno, 71-83.
- 2009, „Czy nowe polskie zestawienia determinatywne powielają wzór angielski?”, w: *Język żyje. Rzecz o współczesnej polszczyźnie*, red. K. Ożóg, Rzeszów, 87-97.
- 2014, "Klik, klikać, klikalność: Morphological Adaptation vs. Derivation of Loanwords", in: *From Sound to Meaning in Context. Studies in Honour of Piotr Ruszkiewicz*. Frankfurt am Main, 111-127.
- 2014, "The Productivity of the English *-ing* Suffix in Contemporary Polish", *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis* 131(3): 321-333.

5d. Teoria zapożyczeń

W moim dorobku naukowym obok publikacji związanych z konkretnym typem zapożyczeń językowych i opartych na zebranych materiale językowym, znajdują się prace mające charakter bardziej teoretyczny. W pracach na temat kontaktu językowego napisanych w ostatnim stuleciu przez badaczy europejskich daje się zauważyć znaczna rozbieżność nie tylko w podejściu do samej kwestii zapożyczania i kalkowania (w wielu pracach Slawistycznych kalki nie są postrzegane jako typ zapożyczeń), lecz także w interpretacji stosowanych terminów i pojęć. Różnice te opisuję w artykule „O rozbieżności terminologicznej w teorii zapożyczeń językowych”. Prowadząc badania nad kalkami oraz

innymi typami zapożyczeń, zauważyłam, że istniejąca terminologia jest niewystarczająca do opisu wszystkich zjawisk zachodzących podczas kontaktu językowego. Stąd moja propozycja nowego terminu w teorii zapożyczeń, tj. kalki semantycznej związanej, przedstawiona w artykule “Reconsideration of the Notions of Semantic Loan and Loan Translation in the Analysis of English Linguistic Influence on Polish”. Choć istnieje szereg prac i polsko- i anglojęzycznych na temat formacji hybrydalnych, badacze nie są zgodni co zakresu terminu hybryda. W moich badaniach definicja formacji hybrydalnej staje się kluczowa wobec potrzeby odróżnienia tzw. *loanblends* (półkalk) od *hybrid creations* (wyrażeń hybrydalnych bez obcego etymonu), których do zapożyczeń nie zaliczamy. Stąd moje najnowsze prace pt. “Types of Loanblends and Hybrid Creations in Contemporary Polish” i “Reconsideration of the Notions of Loanblend and Hybrid Creation”, które przedstawiłam na konferencjach *Across Borders VI: The West Looks East* oraz *6th International May Conference on English Studies* w kwietniu i maju bieżącego roku.

Wykaz opublikowanych artykułów:

- 2010, „Od innowacji do upowszechnienia. Ekonomia językowa i jej konsekwencje”, w: *Język polski: nowe wyzwania językoznawcze*. Red. J. Dybiec i G. Szpila. Kraków, 233-240.
- 2012, „O rozbieżności terminologicznej w teorii zapożyczeń językowych”, w: *Termin w językoznawstwie*, red. D. Brzozowska, W. Chłopicki. Kraków, 107-114.
- 2014, “Reconsideration of the Notions of Semantic Loan and Loan Translation in the Analysis of English Linguistic Influence on Polish”, w: *Languages in Contact 2012*, *Languages in Contact* vol. 1: 221-235.

5e. Język a kultura

Podczas badań zapożyczeń semantycznych i kompilacji słownika anglosemantyzmów, stało się jasne, że zapożyczenia z języka angielskiego pojawiają się częściej w pewnych dziedzinach czy obszarach rzeczywistości. Część moich prac zatem ma charakter socjolingwistyczny i dociekając związków języka z kulturą bada i zarazem dowodzi, że język jest najlepszym ilustratorem zmian społecznych, cywilizacyjnych, politycznych i ekonomicznych. Najnowsza historia Polski, tj. po roku 1989, stworzyła badaczom związków języka i kultury doskonały warsztat pracy. Za najcenniejsze w tym obszarze moich badań uznaję to, że będąc świadkiem zmian kulturowych w Polsce i jednocześnie obserwując język, który zmienia się na moich oczach, mogę rejestrować te zmiany na bieżąco. Moje zainteresowania wzajemną relacją zmian językowych i zmian kulturowych zostały udokumentowane kilkoma publikacjami. Zagadnieniu temu poświęciłam także mój jedyny artykuł na temat zapożyczeń innych niż angielskie, w którym opisana historia germanizmów

w języku polskim odzwierciedla historie obu narodów, włączające przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne.

Wykaz publikacji:

- 2005, "German Loanwords in Polish. A Historical Perspective", w: *Filled with many-splendored words. Papers on Culture, Language and Literature in Honour of Prof. Dr. Fritz Hans König*, red. A. Witalisz, D. Jandl, K. Odwarka, H. D. Pohl, W. Witalisz, Krosno, 313-321.
- 2006, "English Linguistic Influence on Polish and Other Slavonic Languages", *Quaderni del Centro di Studi Linguistico-Culturali*, dostępny na: <http://amsacta.cib.unibo.it/918/1/OCCASIONALp.pdf>.
- 2007, „Anglosemantyzmy jako odzwierciedlenie amerykańskich wpływów kulturowych”, w: *Komunikacja międzykulturowa: perspektywy badań interdyscyplinarnych*, red. W. Chłopicki, Kraków, 235-244.
- 2011, "Linguistic Globalisation as a Reflection of Cultural Changes", *Journal of Global Awareness (GASI)* 11(1): 1-11, dostępny także na: <http://orgs.bloomu.edu/gasi/2010%20Proc%20papers/Witalisz.pdf>.

5f. Globalizacja językowa

Badając wpływ języka angielskiego na współczesną polszczyznę, nie sposób nie zadać sobie pytania czy inne języki europejskie równie intensywnie ulegają wpływowi angielszczyzny. Stąd osobna, niewielka grupa prac w moim dorobku, poświęcona globalizmowi językowemu rozumianemu początkowo jako ujednolicanie języków europejskich w wyniku znacznego ich anglicyzowania. W swoim ostatnim artykule z tego kręgu wykazuję jednak, że dzięki procesom asymilacyjnym zachodzącym zarówno podczas aktu zapożyczania, jak i w kolejnych fazach rozwoju elementu zapożyczonego, masowe zapożyczanie z angielszczyzny nie przyczynia się do tak znacznego ujednolicania języków pożyczających, jakiego obawiają się puryści językowi.

Wykaz publikacji:

- 2009, "Semantic Extension of Novel English Polysemes and Its Contribution to Linguistic Globalisation (Using the Example of Computer Terminology)", w: *Current Issues in English Studies*, red. M. Misztal i M. Trawiński, Kraków, 189-198.
- 2009, "Words Know No Borders 2: Linguistic Globalisation", in: *Culture, Language and Literature Across Border Regions*, red. S. Tomašcikova, P. Štekauer, W. Witalisz, Krosno, 133-141.
- 2011, "Linguistic Globalisation – A Contribution to Linguistic Homogenisation or the Creation of Linguistic Difference?", w: *Migration, Narration, Communication. Text – Meaning – Context: Cracow Studies in English Language, Literature and Culture*, red. A. Witalisz, Frankfurt am Main, 149-165.

5g. Inne prace dotyczące zapożyczeń

Spośród innych moich prac dotyczących kontaktu językowego, za ważną uważam artykuł na temat pseudoanglicyzmów we współczesnym języku polskim, gdzie teorię opracowaną przez szereg badaczy europejskich ilustruję przykładami pseudoanglicyzmów obecnych w języku polskiej młodzieży. Badanie i rejestrowanie pseudoanglicyzmów, czyli wyrażeń formalnie

angielskich lecz utworzonych poza angielszczyzną, jest o tyle istotne, że niektóre z nich będąc rozpowszechnione w tzw. Euro-English, z biegiem czasu przenikają do języka angielskiego.

Kolejnym ważnym, jak sądzę, głosem jest praca o unikaniu bądź też błędach w informacji etymologicznej w hasłach słownikowych, w których pojawiają się anglosemantyzmy. Obok problemów dotyczących identyfikacji zapożyczeń semantycznych, zwracam uwagę między innymi na niefortunne ujęcie informacji etymologicznej polegającej na traktowaniu zapożyczenia semantycznego jako zapożyczenie właściwe (np. hasło II mysz <ang. *mouse*> (np. USJP, II:752) sugeruje, że słowo *mysz* w znaczeniu informatycznym jest zapożyczeniem właściwym), bądź też na dodawaniu sensu przejętego z angielszczyzny do latynizmu bez dodatkowej informacji etymologicznej (np. można odnieść wrażenie, że słowo *aplikacja* w sensie 'program komputerowy' pochodzi z łaciny (np. USJP, I: 107)).

Jako że wszystkie moje publikacje na temat zapożyczeń z języka angielskiego dotyczą wpływu angielszczyzny na standardowy język polski używany w Polsce, korzystając z materiału badawczego własnego jak też zgromadzonego przez badaczy studiujących język Polonii w krajach anglojęzycznych, przeprowadziłam studium porównawcze wpływu języka angielskiego na polszczyznę standardową oraz na język Polonii amerykańskiej. Badaniu poddałam typy zapożyczeń, rodzaje adaptacji zapożyczeń właściwych oraz pola semantyczne. Wykaz publikacji:

- 2012, "Did the Ancient Romans Use Computer Software? Lexicographers in the Face of Semantic Change",
w: *Practical Applications of Linguistic Research*, red. A. Obrębska, Łódź, 60-72.
2013, "English Linguistic Influence on Standard and American Varieties of Polish. A Comparative Study",
Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis 130: 327-346.
2014, "Typy pseudoanglicyzmów (na przykładzie języka młodego pokolenia Polaków)", *Język Polski* XCIV(1): 1-14.

Podsumowanie i dalsze badania

Zdecydowana większość moich prac, za wyjątkiem redakcji tomów naukowych, dotyczy różnych aspektów kontaktu językowego oraz omawia różne typy zapożyczeń językowych, głównie z języka angielskiego. Jestem autorką dwóch monografii, dwudziestu sześciu artykułów opublikowanych w czasopismach polskich, zagranicznych oraz monografiach wieloautorskich, autorką dwóch zbiorów-słowniczków najnowszych anglicyzmów (zapożyczenia semantyczne i kalki strukturalno-semantyczne z języka angielskiego), redaktorem (w jednym wypadku współredaktorem) sześciu tomów naukowych, autorką jednej opublikowanej w czasopiśmie zagranicznym recenzji monografii wieloautorskiej. Podsumowując moje osiągnięcia w pracy badawczej, chcę podkreślić, że za swój szczególny wkład naukowy do polskich badań nad zapożyczeniami mogę uznać przyczynek do polskiej

leksykografii w postaci słownika angielskich zapożyczeń semantycznych w polszczyźnie, będącym integralną częścią *Anglosemantyzmów*, 2007, oraz listy kalk strukturalno-semantycznych z języka angielskiego przedstawionych i zezemplifikowanych autentycznymi kontekstami w *English Loan Translations in Polish*, 2015.

Na dalszym etapie rozwoju naukowego planuję bardziej dogłębne badania nad angielskimi morfemami związanymi, półkalkami i hybrydami. Rozpoczęłam także pracę nad syntetycznym ujęciem różnych rodzajów anglicyzmów we współczesnej polszczyźnie.

6. Inne obszary działalności naukowej i popularyzatorskiej

O mojej aktywności naukowej, oprócz wyżej wymienionych prac, może też świadczyć fakt, że jestem członkiem międzynarodowego zespołu badawczego zajmującego się wpływem języka angielskiego na języki światowe (*Global Anglicism Database Network*) oraz czterech towarzystw naukowych polskich i zagranicznych (*The Societas Linguistica Europaea*, *Polskie Towarzystwo Językoznawcze*, *Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego*, *Krakowskie Towarzystwo Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej „Tertium”*). Ponadto, w roku 2015 jestem recenzentem czasopisma *Socjolingwistyka* (IJP PAN), współpracuję z *Biuletynem PTJ*, gdzie pełnię funkcję sekretarza językowego (język angielski, od nr 71). Jestem także sekretarzem czasopisma *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Anglica*, wydawanego przez Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie.

Brałam udział w dwudziestu czterech (w większości międzynarodowych) konferencjach naukowych, podczas dwudziestu jeden z nich wygłosiłam referaty, które (za wyjątkiem dwóch ostatnich będących obecnie w recenzji) zostały opublikowane. Ponadto, wygłosiłam osiem wykładów, w tym dwa popularnonaukowe, w polskich instytucjach naukowych i popularyzujących wiedzę. W bieżącym roku (2015) brałam udział w przygotowaniu wraz z uczonymi z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz z pięciu innych uniwersytetów europejskich (z Chorwacji, Słowacji, Czech, Słowenii i Macedonii) wniosku o grant badawczy na projekt pt. *Slavic Languages Development Prospects within the European Multilingual Frame until the End of the 21st Century* w ramach programu "Horyzont 2020".

Prowadzę aktywną współpracę międzynarodową: prowadziłam zajęcia (w tym zajęcia dla doktorantów), wykłady oraz kwerendę biblioteczną w jedenastu uniwersytetach europejskich i trzech amerykańskich (łącznie siedemnaście wyjazdów). Na stałe współpracuję z amerykańską School of Communication z East Carolina University w Grenville w Północnej Karolinie, która zaprasza mnie na wykłady zarówno do USA, jak i podczas studiów letnich organizowanych dla studentów amerykańskich w Krakowie. Przyczyniłam się do

podpisania umowy o współpracy między Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie i Universidad de Cádiz w Hiszpanii. Obecnie koordynuję rozmowy na temat wspólnych studiów dla studentów obu uniwersytetów.

Moja działalność na rzecz Instytutu Neofilologii UP obejmuje także funkcję Koordynatora ds. Jakości Kształcenia dla specjalności Filologia angielska. Jestem także członkiem Rady Wydziału reprezentującym młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych. W latach 2001, 2007 i 2013 byłam beneficjentem nagrody Rektora PWSZ w Krośnie za osiągnięcia naukowe, działalność dydaktyczną i edytorską.

Moja działalność dydaktyczna zaowocowała wypromowaniem czternastu magistrów w zakresie językoznawstwa oraz ponad osiemdziesięciu prac licencjackich z zakresu językoznawstwa, metodyki nauczania języka obcego oraz translacji w trzech uczelniach w latach 2000-2014. Byłam także recenzentem kilkudziesięciu prac licencjackich, kilkunastu magisterskich oraz recenzentem pomocniczym jednej rozprawy doktorskiej na Uniwersytecie w Jaén w Hiszpanii. Moja działalność dydaktyczna z zakresu językoznawstwa obok zajęć prowadzonych w formie tradycyjnej obejmuje także kursy częściowo e-learningowe.

Na koniec chciałabym wspomnieć o innym obszarze moich działań badawczych, niezwiązanych z językoznawstwem. Realizując moje pasje pozajęzykoznawcze współpracuję z profesorem historii współczesnej z Texas A&M University, dla którego prowadziłam badania polskojęzycznych materiałów na temat ech wojny domowej w Hiszpanii 1936-39 oraz morderstwa polskich oficerów w Katyniu, których rezultaty zostały ujęte w trzech publikacjach (patrz Spis Publikacji, zał. 3).

